

est dubium. Non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium cum qua docetur non fuisse commixtio sexus. Item Leo Papa: Cum societas nuptiarum ita a principio sit instituta ut præter commixtionem sexuum non habeat in se Christi & Ecclesie sacramentum, non dubium est illam mulierem non pertinere ad matrimonium in qua docetur non fuisse nuptiale mysterium. Item Augustinus (Lib. de bono conjug. cap. xviii.) Non est perfectum conjugium sine commixtione sexuum. Hoc si secundum superficiem verborum quis acceperit, inducitur in errorem tantum ut dicat: sine carnali copula non posse contrahi matrimonium, & inter Mariam & Joseph non fuisse conjugium, vel non fuisse perfectum; quod nefas est sentire. Tanto enim sanctius fuit, atque perfectius, quanto à carnali opere immunius. Sed superius posita, ea ratione dicta intelligendum est, non quin pertineat mulier illa ad matrimonium cum qua non est permixtio sexuum; sed non pertineat ad figuram conjunctionis Christi & Ecclesie. Figuratur enim illam unionem Christi & Ecclesie quæ est in charitate; sed non illam quæ est in naturæ conformitate. Est ergo & in illo matrimonio typus conjunctionis Christi & Ecclesie; sed illius tamen qua Ecclesia Christo charitate unitur, non illius qua per susceptionem carnis capiti membra ununtur. Nec ideo tamen minus sanctum est conjugium; quia, ut ait Augustinus (loc. cit.) in nuptis plus valet sanctitas sacramenti quam fœcunditas ventris. Est etiam conjugium signum spiritualis conjunctionis, & dilectionis animorum, qua inter se conjuges uniri debent; unde Apostolus ait (Ephes. v.) Viri diligite uxores vestras ut corpora vestra.

DIVISIO TEXTUS.

- Secundo. Utrum nunc sit in præcepto.
- Tertio. Utrum actus ejus sit licitus.
- Quarto. Utrum possit esse meritum.

ARTICULUS I.

Utrum matrimonium sit naturale.

III. cont. Gent. cap. cxxiii.

Postquam determinavit Magister de Sacramento ordinis, quod ordinatur ad spiritualem multiplicationem Ecclesie; hic incipit determinare de matrimonio; quod ordinatur ad materialem multiplicationem fidelium: & dividitur in partes duas. In prima determinat de matrimonio; in secunda de personis contrahentibus matrimonium, xxxiv. dist. ibi: Nunc superest attendere quæ personæ sint legitime ad contrahendum matrimonium. Prima in duas. In prima determinat ea quæ pertinent ad matrimonium, in quantum est sacramentum; in secunda determinat causas matrimonii, xxvii. distinct. ibi: Post hoc advertendum est quid sit conjugium. Prima in duas. In prima determinat de institutione matrimonii; in secunda significationem ipsius: hæc enim duo omnibus sacramentis communia sunt, ibi: Cum alia sacramenta, &c. Circa primum tria facit. Primo ostendit duas matrimonii institutiones. Secundo ostendit differentiam illarum, ibi: Prima institutio habuit præceptum. Tertio excludit quemdam errorem qui potest ex prædictis habere occasionem, ibi: Fuerunt autem nonnulli heretici nuptias detestantes. Circa secundam duo facit. Primo ostendit differentiam inter secundam institutionem & primam per hoc quod prima fuit in præcepto, secunda habuit (1) indulgentiam. Secundo ostendit qualiter hæc indulgentia sumatur, ibi: Indulgentia autem diversis modis accipitur. Cum ergo conjugium sacramentum sit, sacram signum est, & sacra rei. Hic determinat de significatione matrimonii, & circa hoc duo facit. Primo determinat matrimonii significationem. Secundo excludit quamdam falsam opinionem, quæ ex prædictis ortum habuit, ibi: Inde est quod quidam doctorum, dixerunt illam mulierem non pertinere ad matrimonium quæ non experitur carnalem copulam. Circa quod tria facit. Primo ponit illa quæ videntur esse pro dicta opinione. Secundo ostendit opinionem esse falsam, ibi: Hoc ergo à secundum verborum superficiem quis acceperit, inducitur in errorem. Tertio respondet ad probationem, ibi: Sed superius posita ea ratione dicta intelligendum est &c.

QUÆSTIO I.

Hic est duplex quæst. Prima de matrimonio secundum quod est in officium naturæ. Secunda de eo secundum quod est sacramentum. Circa primum queruntur quatuor. Primo. Utrum matrimonium sit naturale.

(1) Al. indignationem.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod aliquid dicitur esse naturale dupliciter. Uno modo sicut ex principiis nature ex necessitate causatum; ut moveri sursum est naturale igni &c. & sic matrimonium non est naturale, nec aliquid eorum quæ mediante libero arbitrio

trio complentur. Alio modo dicitur naturale ad quod natura inclinat, sed mediante libero arbitrio completur, sicut actus virtutum dicuntur naturales; & hoc modo etiam matrimonium est naturale, quia ratio naturalis ad ipsum inclinat dupliciter. Primo quantum ad principalem ejus finem, qui est bonum proles: non enim intendit natura solum generationem ejus, sed traductionem, & promotionem usque ad perfectum statum hominis, in quantum homo est, qui est virtutis status. Unde secundum Philosophum (VIII. Ethic. cap. xi. vel xiiii.) tria à parentibus habemus, scilicet esse, nutrimentum, & disciplinam. Filius autem à parente educari, & instrui non posset, nisi determinatos & certos parentes haberet; quod non esset, nisi esset aliqua obligatio viri ad mulierem determinatam, quæ matrimonium facit. Secundo quantum ad secundarium finem matrimonii, qui est mutuum obsequium sibi à conjugibus in rebus domesticis impensum. Sicut enim naturalis ratio dicitur ut homines simul cohabitent, quia unus homo non sufficit sibi in omnibus quæ ad vitam pertinent, ratione cujus dicitur homo naturaliter politicus; ita etiam eorum quibus indiget ad humanam vitam, quædam opera sunt competentia viris, quædam mulieribus: unde natura monet ut sit quædam associatio viri ad mulierem, in qua est matrimonium. Et has duas causas ponit Philosophus in VIII. Ethic. (cap. xii. vel xiv.)

Ad primum ergo dicendum, quod natura hominis ad aliquod inclinat dupliciter. Uno modo quia est conveniens naturæ generis; & hoc est commune omnibus animalibus: alio modo quia est conveniens naturæ differentie, quæ species humana abundat à genere, in quantum est rationalis, sicut actus prudentie, & temperantie. Et sicut natura generis quavis sit una in omnibus animalibus, non tamen est eodem modo in omnibus: ita etiam non inclinat eodem modo in omnibus, sed secundum quod unicuique competit. Ad matrimonium ergo inclinat natura hominis ex parte differentie quantum ad secundam rationem assignatam: unde Philosophus hanc rationem assignat hominibus supra alia animalia. Sed quantum (1) ad primam rationem inclinat ex parte generis: unde dicit, quod filiorum procreatio communis est omnibus animalibus. Tamen ad hoc non inclinat eodem modo in omnibus animalibus, quia quædam animalia sunt quorum filii statim nasci possunt sibi sufficienter victum querere, vel ad quorum sustentationem alter sufficit; & in his non est aliqua determinatio masculi ad feminam. In illis autem quorum filii indigent utriusque sustentatione sed ad parvum tempus, inveniuntur aliqua determinatio quantum ad tempus illud, sicut in avibus quibusdam patet. Sed in homine, quia indiget filius cura parentum usque ad magnum tempus, est maxima determinatio masculi ad feminam, ad quam etiam natura (2) generis inclinat.

Ad secundum dicendum, quod verbum Tullii potest esse verum quantum ad aliquam gentem, si tamen accipiatur principium proprium ipsius generis per quod ab aliis gentibus est distincta, quia non in omnibus perducitur ad effectum hoc ad quod naturalis ratio inclinat: non autem est verum universalius, quia à principio humani generis sacra Scriptura recitat fuisse conjugia. Ad tertium dicendum, quod secundum Philosophum in IV. Sent. Tom. V. (c) (1) Al. ad potentiam, rationem. (2) Al. genus. (3) Al. personale: item personæ. (4) Vulgata Quod ergo Deus conjunxit.

phum in VI. Ethicor. natura humana non est immobilis; sicut divina: & ideo diversificantur ea quæ sunt de jure naturali, secundum diversos status, & conditiones hominum; quamvis ea quæ sunt in rebus divinis naturaliter nullo modo variantur.

Ad quartum dicendum, quod natura non tantum intendit esse (3) in prole, sed esse perfectum; ad quod exigitur matrimonium, ut ex dictis patet.

ARTICULUS II.

Utrum matrimonium adhuc maneat sub præcepto.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod matrimonium adhuc maneat sub præcepto. Quia præceptum obligat quamdiu non revocatur. Sed prima institutio matrimonii fuit sub præcepto, ut in littera dicitur; nec unquam hoc præceptum legitur revocatum, immo confirmatum Matth. xix. 6. (4) Quos Deus conjunxit, homo non separet. Ergo adhuc matrimonium est sub præcepto.

2. Præterea. Præcepta juris naturalis secundum omne tempus obligant. Sed matrimonium est de jure naturali, ut dictum est. Ergo &c.

3. Præterea. Bonum speciei melius est quam bonum individui: quia bonum generis est divinius quam bonum unius hominis, ut dicitur in I. Ethic. cap. 1. Sed præceptum primo homini datum ad conservationem individui per actum naturæ, adhuc obligat. Ergo multo magis præceptum de matrimonio, quod pertinet ad conservationem speciei.

4. Præterea. Ubi manet eadem ratio obligans, eadem obligatio manere debet. Sed propter hoc obligabantur homines ad matrimonium antiquo tempore, ne multiplicatio generis humani cessaret. Cum ergo hoc idem sequatur, si quilibet libere potest à matrimonio abstinere, videtur quod matrimonium sit in præcepto.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. vii. 37. Qui non jungit matrimonio virginitatem suam, melius facit, scilicet quam qui jungit. Ergo contractus matrimonii nunc non est sub præcepto.

Præterea. Nulli debetur præmium pro transgressione præcepti. Sed virginibus debetur speciale præmium, scilicet aureola. Ergo matrimonium non est sub præcepto.

SOLUTIO.

Respondet dicendum, quod natura inclinat ad aliquid dupliciter. Uno modo sicut ad id quod est necessarium ad perfectionem unius; & talis inclinatio quemlibet obligat, quia naturales perfectiones omnibus sunt communes. Alio modo inclinat ad aliquid quod est necessarium ad perfectionem multitudinis; & cum multa sint hujusmodi, quorum unum impedit aliud, ex tali inclinatione non obligatur quilibet homo per modum præcepti; alias quilibet homo obligaretur ad agriculturam, & ædificatoriam, & hujusmodi officia, quæ sunt necessaria communioni humanæ: sed inclinationi naturæ satisficit cum per diversos diversa complentur de prædictis. Cum ergo ad perfectionem humanæ multitudinis sit necessarium aliquos contemplative vitæ inservire, quæ maxime per matrimonium impeditur, inclinatio naturæ ad matrimonium non obligat per modum

(præ-

(1) Al. ad potentiam, rationem. (2) Al. genus. (3) Al. personale: item personæ. (4) Vulgata

Quod ergo Deus conjunxit.